

TENISOVÝ GÉNIUS

ROGER FEDERER

a jeho příběh

RENÉ STAUFFER

TENISOVÝ GÉNIUS

ROGER FEDERER

a jeho příběh

RENÉ STAUFFER

TENISOVÝ GÉNIUS

ROGER FEDERER

a jeho příběh

René Stauffer

TENISOVÝ GÉNIUS

ROGER FEDERER a jeho príbeh

Doplnený preklad z rozšíreného a aktualizovaného vydania 2008

Copyright © Pendo Verlag GmbH, Zürich und München 2007

Copyright © TIMY PARTNERS, spol. s r. o.

Originál vyšiel po nemecky s názvom

DAS TENNISGENIE

DIE ROGER FEDERER STORY

Preklad, kapitoly 38., 39., 40., 41., aktualizácia štatistiky a doslov Anton Zerer

Jazyková úprava Mária Krkošková

Sadzba a zalomenie LAYOUT, s. r. o., Bratislava

Vydalo vydavateľstvo TIMY PARTNERS, spol. s r. o., Pražská 5, 811 04 Bratislava

II. doplnené slovenské vydanie 2011

ISBN 978-80-89311-23-1

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná, uchovávaná v informačnom systéme alebo rozširovaná elektronicky, mechanicky, fotokópiami či iným spôsobom bez predchádzajúceho súhlasu majiteľa práv.

OBSAH

PROLÓG

Stretnutie s pätnásťročným 9

1. ČASŤ: KARIÉRA

ROKY MLADOSTI (1981 - 1998)

1. Nikto naňho nečakal 16
2. Z Kempton Parku do Bazileja 22
3. Chlapec objavil tenis 26
4. Túžba po domove v cudzom svete 33
5. Najlepší zo všetkých juniorov 39

UČŇOVSKÉ A VANDROVNÍCKE ROKY (1999 - 2003)

6. Nováčik sa driape hore 49
7. Nový kouč, nové cesty 53
8. Olympijské zážitky 58
9. Bez potu nie sú žiadne pocty 62
10. Škandál v Davisovom pohári 66
11. Muž, ktorý zdolal Samprasa 70
12. Taxikár z Bielu 73
13. Návšteva v Top Ten 75
14. Juhoafrická dráma 79
15. Ranné zore v Číne 84
16. Grandslamová blokáda 87

PREMENA (2003 - 2004)

17. Jedna čarovná nedeľa 93
18. Krava pre víťaza 99
19. Sen o sláve 103
20. Súboje v Texase 106
21. Nečakaný koniec 111
22. Žiarivá korunovácia 115

Na vrchole (od roku 2004)

23. Číslo jeden	120
24. Samsonov návrat	126
25. New York, New York	131
26. Honba za rekordmi okolo sveta	134
27. Iný Austrálčan	138
28. Skutočný šampión	144
29. Čerstvé stopy na antuke	149
30. Traja muži na Večeri šampiónov	153
31. Večer vo Flushing Meadows	156
32. Záchranca zo Šanghaja	160
33. Na love za príznakmi	163
34. Likvidátor hry a odplata	166
35. Dvaja noví prominentní priatelia	171
36. Perfektná desiatka	176
37. Čestný hosť v kráľovskej lóži	181
38. Po mononukleóze bravúrny New York	187
39. Dvojčatá a grandslamový rekord	192
40. Rogerových sladkých šestnásť	197
41. Trpké déjã vu vo Flushing Meadows	203

2. ČASŤ

VŠETKO O ROGEROVI

Hráč: Ako chameleón	210
Súper: Raz si obuť jeho tenisky	217
Človek: Milý, ale rozhodný	224
Vyslanec: Na vznešenej misii	231
Podnikateľ: V znamení hrocha	238
Úctievaný: Zo všedného dňa médií	249
Oslavovaný: V zrkadle médií	253

Epilóg	260
--------	-----

Doslov prekladateľa: Šampión šampiónov	262
--	-----

3. ČASŤ

ŠTATISTIKA, REKORDY

Výsledky Rogera Federera	267
Vizitka Rogera Federera	282
Prehľad kariéry Rogera Federera	283
Ďalšie fakty a série	284
Počet týždňov ako svetová jednotka	287
Najväčší počet gradslamových titulov	288
Najvyššie zárobky na turnajoch (prize money)	289
Glosár	290

(Uzávierka údajov 1. októbra 2011)

PROLÓG

Stretnutie s pätnásťročným

Písal sa 11. september roku 1996. Z denníka Tages-Anzeiger ma vyslali do terénu, aby som napísal článok z podujatia World Youth Cup, čo je niečo ako Davisov pohár, ale v juniorskom vydaní. Turnaj prebiehal práve v Zürichu, kde sídli naša redakcia. Môj prístup bol skôr skeptický. Príbeh zo súťaže družstiev 15 – 16-ročných, ktorých vôbec nikto nepozná? Koho to zaujíma? Bral som to ako ťarchu a povinnosť zároveň a mohol som sa za to „poďakovať“ Švajčiarskemu tenisovému zväzu, ktorý veľkodušne prichýlil pod svoje krídla turnaj pri príležitosti jubilejného 100. výročia svojho založenia. Sotva ma čaká nejaké vzrušenie.

V ono slnečné popoludnie z konca leta som v stredisku pre tenis a voľný čas Guggach po prvý raz stretol Rogera Federera. Objavil som ho úplne vzadu areálu na osamelom vedľajšom dvorci oplotenom drôteným pletivom. Hrá pomerne dobre, referovali mi zväzoví informátori, k čomu nebolo treba nič dodávať, iba to, že niekedy býva príliš vznetlivý. Mal akurát pätnásť a na turnaj bol ešte príliš mladý. Ale referencie o jeho hre boli imponujúce: už päťkrát získal titul, bol najlepším Švajčiarom vo vekovej kategórii do 16 rokov a v celkovom domácom rebríčku mu patrilo 88. miesto.

Jeho súperom bol Talian Nohuel Fracassi. Nikdy potom som o ňom už nepočul. Fracassi bol o vyše roka starší, vyšší, silnejší a prvý set vyhral už predtým, ako som sa objavil. Atmosféra pripomínala bezvýznamný klubový turnaj. Traja – štyria diváci, jeden rozhodca, ani jeden zberač loptičiek, hráči si po ne museli chodiť sami. Roger ma ihneď fascinoval svojím elegantným štýlom. Počas pätnástich rokov praxe tenisového reportéra som videl prichádzať i odchádzať už

nejakú kôpku hráčov, ale v tomto prípade sa zdalo, že vyhukuje nezvyčajný talent. Bez očividnej námahy alebo osobitného nasadenia sily zrýchľoval loptičky takým spôsobom, že Talian sa na tomto pomalom antukovom povrchu stačil iba s počudovaním dívať ako štatista. Roger takmer nečujne mámil zo svojej čiernej rakety víťazné údery, vrtko a šikovne sa pohyboval a jeho údery boli harmonicky i technicky brilantné.

Aj jeho taktika vybočovala z rámca. Ani náznak vychyteného tenisu na istotu starej švédskej školy, ktorý vtedy na antukových povrchoch zaručoval najčastejšie úspech. Dlhé loptové výmeny zo základnej čiary neboli podľa Federerovho gusta. K fiftínu hľadal rýchlu cestu, a to premysleným spôsobom. Zdalo sa, že ovláda všetky údery, čo býva u juniorov jeho veku skôr výnimočné. Podaním a forhendom si robil, čo práve chcel, ale aj jeho bekhendové údery s horňou rotáciou a obhadzovania vyzerali ako vystrihnuté z učebnice.

Niet sporu, Roger Federer pripomínal neobrušený drahokam. Žasol som a čudoval sa, prečo to ešte nikto nevyslovil, ani nenapísal. Vari sme v poslednom čase v tom našom malom Švajčiarsku neraz predčasne velebili talenty desaťročia a až neskôr sme zistili, že naše prechválené medzinárodné porovnania stoja na vratkých nohách? Nemôže byť hneď každý nový Günthardt, Hlasek alebo Rosset. Zrejme vtedy vo Švajčiarsku sa nikto nepribližoval k takým talentom, ako sú olympijský víťaz Marc Rosset či nastupujúca, čoskoro šestnásťročná hviezda Martina Hingisová, ktorí tak prenikavo reprezentovali našu malú krajinu v profesionálnom tenise.

Možno príčinou bolo to, že Federerova hráčska zrelosť bola v príkrom protiklade s tým, ako sa medzi loptovými výmenami predvádzal. Horúca hlava, nedalo sa neprehliadnuť. Aj v toto popoludnie ním už po najmenších chybách lomcoval temperament. Raketa si udržovala v jeho ruke až nezvyčajnú voľnosť, ustavične lietala po dvorci. Navyše takmer neprestajne pritom debatoval sám so sebou, alebo lepšie: nadával si. „Duubel!“ Idiot, vykrikoval v rozšírenom bazilejskom dialekte, keď jedna z jeho loptičiek tesne minula čiaru. Zavše sám seba kritizoval aj vtedy, keď zahral víťaznú loptičku, no nesuspokojovala ho úderová realizácia.

Do úvahy nebral nič, čo sa dialo okolo neho. Bol tam iba on, loptička, raketa a jeho rozhnevaný temperament, inak nič. Takto vytočený bojoval predovšetkým sám so sebou a už menej so súperom za sieťou, oným dobrým Talianom. Jeho dvojité boje dohnal Rogera až k hraničným limitom, z čoho som usudzoval, že aj napriek svojej technickej prevahe prehrá.

Mýlil som sa. Federer vyhral 3:6, 6:3, 6:1.

Neskôr som sa dozvedel, že deň predtým vyhral po dvoch hodinách a troch setoch veľmi vyrovnaný súboj. Súperom mu bol Austráľčan Lleyton Hewitt. Federer však v zápase s výsledkom 4:6, 7:6, 6:4 dokonca odvracal mečbal.

Vstupenku si v prvý deň turnaja kúpilo iba tridsať divákov. Okrem štyroch, ktorí si zabezpečili permanentku. Nikto z nich ani netušil, že zápolia dve budúce svetové hviezdy, ktoré čoskoro získajú najväčšie trofeje vo svojom športe, na dlhé roky obsadia post svetovej jednotky a postavajú sa zoči-voči vo finále najväčších svetových turnajov a na najvýznamnejších štadiónoch a budú zápoliť pred zrakmi miliónov televíznych divákov.

O Federerovi som sa chcel dozvedieť viac a požiadal som ho o interview. Keď sa posadil v šatni telocvične oproti mne za drevený stôl, prekvapil ma ešte raz. Obával som sa, že junior bude pôsobiť s neznámym reportérom ústredných novín zakríknuto, bude skúpy na slovo a sotva vypustí z úst použiteľnú myšlienku. Mýlil som sa, Federer rozprával bezstarostne, pustil sa do rozhovoru sebavedome a so šibalským úsmevom. Vrazil, že jeho vzorom je Pete Sampras, že už rok trénuje v štátnom športovom stredisku pri Ženevskom jazere, že pravdepodobne patrí medzi 30 – 40 najlepších hráčov sveta vo svojej vekovej kategórii, že sa chce prebojovať do svetovej profesionálnej špičky, ale že sa musí zlepšiť ešte vo všetkom, predovšetkým v prístupe.

„Viem, že si nemôžem vždy dovoliť frflať a vykrikovať, lebo mi to škodí, a preto hrám horšie,“ nešetril kritikou ani seba. „Nuž, som

typ, ktorý neodpustí sám sebe takmer žiadnu chybu, hoci tie sa v hre pritrafia celkom prirodzene.“ Zadával sa do budúcnosti a akoby na svoju adresu vyriekol: „Človek by mal vedieť hrať perfektne!“

Hrať perfektne. To bol motív, čo ho povzbudzoval. Netúžil v prvom pláne zdolať súpera a zhromažďovať trofeje, aj keď sa mu zaliečala predstava byť raz bohatý alebo slávny, či dokonca oboje dohromady, ako pripustil. Inštinktívne razil ako cieľ cestu, čo pozostávala z predstavy triafať a raketou umiestňovať loptičky čo najdokonalejšie. Táto zaťatosť akoby ho bola posadla, čo vysvetľuje, prečo sa aj po víťaznej výmene neraz rozčertil. Netúžil v onom obdĺžniku prepolenom sieťou, ktorý ho fascinuje, dominovať nad súperom, ale nad loptičkou, ktorú miluje a nenávidí zároveň. Federerove nároky boli vysoké, privysoké, aby ich vtedy dokázal naplniť. V tomto priestorovom napätí medzi očakávaniami a skutočnosťou ním mávali emócie. Začal pociťovať, aké veľké možnosti sa v ňom skrývajú, že je stvorený na niečo väčšie, ale ešte to nedokázal presadiť.

Jeho nezvyčajný prístup obsahoval aj jeden pozitívny vedľajší účinok. Svojho súpera jednoducho nebral do úvahy ako rivala, ktorý by mu chcel zlízať smotanu úspechu, ako zo zvyku hovorieval Jimmy Connors. Pokladal ho skôr za spolujazdca na spoločnej ceste. To ho pasovalo do úlohy obľúbeného kolegu, s ktorým je každý v spoločnosti rád a s ktorým je zábava. Federer nepovažoval tenis za individuálny šport so súpermi, ku ktorým sa treba správať zdržanlivo, ale spoločne vo veľkom tíme s rovnako zmýšľajúcimi, čo sledujú rovnaké ciele, si krátiť čas. „Netrénujem rád a v tréningoch hrám vždy zle,“ poznamenal akoby mimochodom v našom rozhovore. „Ale v zápasoch som zasa vždy dvojnásobne taký dobrý ako obvyčajne.“

Aj táto veta ma prekvapila. Tam, kde sú mnohí křčovití, keď ide do tuhého, on prichádza s očividne víťaznou mentalitou. Táto sila, ktorá sa v konečnom dôsledku vyplaví v dôležitých súbojoch i herných situáciách a mnohých súperov privádza do zúfalstva, mu bude jednoducho umožňovať unikať zo zdanlivo bezvýhodiskových situácií a utvárať neuveriteľne rekordy športovej histórie. Ako 24 víťazných finále v jednom slede od júla 2003 do novembra 2005, keď zdvoj-

násobil predchádzajúci rekord, čo držali Björn Borg a John McEnroe.

Na podujatí World Youth Cup boli Federerove úspechy koniec koncov úplne bezvýznamné. Švajčiarsky tím, ktorému chýbal druhý zdatný singlista a zohraní deblisti, ukončil turnaj medzi porazenými na 15. mieste. Roger Federer vyhral svoj zápas, ale Švajčiarsko prehralo – scenár, aký sa v ďalších rokoch v naozajstnom Davisovom pohári viackrát zopakoval. Jednako však táto horúca hlava získala v onom popoludní kompliment z úst austrálskeho tímového šéfa Darrena Cahilla. „Má všetko, aby mohol byť neskôr na turnajoch úspešný,“ vyhlásil bývalý špičkový hráč, ktorý sa vtedy staral o Lleytona Hewitta.

A pokiaľ ide o mňa, vrátil som sa do redakcie s dostatočným množstvom námetov na milý príbeh. Prvý o Rogerovi Federerovi, ale nie posledný. Nuž a titulok znel: Človek by mal vedieť hrať perfektne.

1. ČASŤ

KARIÉRA

ROKY MLADOSTI (1981 – 1998)

1.kapitola Nikto naňho nečakal

Príslovie, čím sú veci väčšie, o to väčší tieň vrhajú, zasahuje tenis tak ako nijaký iný šport. V obrovskej mase ctížiadostivých, menej, alebo viac talentovaných, podporovaných, alebo len na vlastnú päť sa rútiacich ctížiadostivých junioriek a juniorov, ktorí hľadajú na celom svete svoju vlastnú cestu na vrchol, rozkvitajú skutoční šampióni na lúke nádejí už veľmi skoro.

Nikdy napríklad nezabudnem na onen deň v júni 1984, keď sa v preplnenom tlačovom stredisku vo Wimbledon predieral ku mne môj nemecký kolega Klaus-Peter, ktorého každý prezýval iba KP, chytil ma a ťahal za sebou. „Máme ho, máme ho,“ vykrikoval. „Červený bombardér je tu!“

KP ma viedol cez spleť divákov All England Clubu na juhovýchodný dvorec číslo 13, kde panovalo zjavné vzrušenie. Ľudia si stúpali po nohách a natáhovali krky, aby aspoň dajako videli na dvorec. Ryšavý junior s modrými očami sa chystal deklasovať Blaina Wiltenborga. Červený vlasáč viedol 6:0, 6:0 a britskí novinári už horlivo pátrali, kedy naposledy ukončil niekto zápas bez straty čo len jediného bodu. Tínedžer ich však napokon zbavil tejto starosti, lebo v treťom sete prehral hneď štyri hry.

Tento chlapík pripomínal prírodný živel, aký sa na tenisovej scéne ešte nikdy neobjavil. S neľútostným podaním a bičovaním úderov zo základnej čiary trápil loptičky. Volal sa Boris Becker a nemecký kouč Klaus Hofšäss sa o ňom vyjadril: „Zožerie aj potkana, aby zlepšil svoj forhend.“ KP bol nadšený. Becker mal za sebou kvalifikáciu, prekonal aj druhé kolo hlavného turnaja a v treťom kole nastúpil na dvorci

číslo 2, prezývanom „cintorín šampiónov“, do súboja so špičkovým americkým tenistom Billom Scanlonom. Vo štvrtom sete si však vyvrtol nohu a so zranením krížových väzov ostal ležať na tráve. Z dvorca ho vyniesli na nosidlách.

Večer som sa ja a KP opýtal v bare hráčskeho hotela Gloucester jeho trénera Günthera Boscha, ako sa mladému darí. Spontánne sa natiahol po hotelovom kľúči od izby a ponúkol nás: „Opýtajte sa ho sami.“

Predpokladali sme, že nájdeme zúfaleho, podlomeného juniora. Becker však ležal na posteli, pozeral televízor a ignoroval veľkú bandáž na nohe. Nijaká stopa po bedákaní, naopak: „Pozrite sa, to som ja, to som ja,“ volal vzrušene a ukazoval na obrazovku, kde práve bežal wimbledonský denný sumár. S KP sme si vymenili pohľady a mlčky sme sa zhodli: ak to tento Nemec nedokáže, kto potom? O rok neskôr Becker ako najmladší tenista v histórii vyhral Wimbledon.

Akoby úderom gongu sa podobne ako trojnásobný wimbledonský víťaz objavila na tenisovej scéne väčšina svetových hviezd. Švéd Stefan Edberg, ktorý patril k Nemcovým veľkým rivalom, si siahol v roku 1983 sedemnásťročný na Grand Slam medzi juniormi, keď zvíťazil na štyroch prestížnych turnajoch Australian Open, French Open, Wimbledon a US Open. Umelec štýlu podanie – volej postúpil o rok do seniorskej kategórie, keď ho po tragickej nehode pretriasali v hlavných titulkoch. Vo finále Flushing Meadows trafila Edbergova loptička z podania šesťdesiatročného čiarového rozhodcu Richarda Wertheima do slabín. Rozhodca stratil rovnováhu, pri páde si ťažko zranil lebku a po niekoľkých dňoch na následky zranenia zomrel.

Američan John McEnroe sa osemnásťročný prebojoval ako kvalifikant do wimbledonského semifinále a svojím neotesaným vystupovaním a ohnivým írskym temperamentom sa postaral o hlavné tituly. Svoj prvý štart vo Wimbledone premenil sedemnásťročný

Björn Borg vo štvrtfinálový úspech, o rok vyhral prvý zo svojich šiestich triumfov na French Open a o ďalší rok neskôr doviedol Švédov dvanástimi víťazstvami v dvanástich dvojhrách k triumfu v Davisovom pohári.

Zoznam sa rozširoval. Ako nasadený hráč číslo 12 vyhral devätnásťročný Pete Sampras US Open vo Flushing Meadows. Rad za radom vtedy zdolal takých ovenčených veľikánov ako Ivan Lendl, John McEnroe a Andre Agassi. Vďaka svojmu bleskovému podaniu nasúkal súperom 100 es, čo bol neslýchaný počet a prienik do novej dimenzie. Sedemnásťročný Andre Agassi patrila svojím zdrvivým forhendom medzi 24 najlepších hráčov sveta. Sedemnásťročný Švéd Mats Wilander vyhral v roku 1982 hneď vo svojom prvom štarte na dvorcoch Roland Garros turnaj French Open rovnako ako Španiel Rafael Nadal v roku 2005, ktorý dva dni pred triumfom oslávil devätnásť rokov.

Ešte včasnšie sa veľké osobnosti vyrojili medzi ženami. Vrchol čoraz častejšie ohrozovali už žiačky. Medzi najlepšími sa presadzovali zdanelivo bez námahy. Steffi Grafová s 22 triumfami na grandslamových turnajoch v dvojhre, najúspešnejšia profesionálna hráčka v histórii, sa trinásťročná zaradila do prvej stovky svetového rebríčka WTA. Tracy Austinová, Andrea Jaegerová, Monika Selešová, Jennifer Capriatiová, Anna Kurnikovová, Martina Hingisová, Maria Šarapovová – kto nepozná zázračné deti z dvorcov, ktoré zatlačili vekové rekordy do netušených hĺbok.

O Martine Hingisovej som počul po prvý raz, keď mala deväť a vo výsledkových stĺpcoch malých lokálnych novín sa objavovala ešte ako Hingisová a nie Hingis, ako sa píše v nemeckej jazykovej oblasti. A čo som počul! Fenomén, talent storočia, čo rad za radom zdoláva dospelé špičkové hráčky. Patrila do exkluzívnej kasty výnimočných objavov, čo vyvolali celosvetový záujem ešte predtým, než vybojovala ako profesionálna tenistka čo len jeden zápas na profesionálnom okruhu. Tak ako pred ňou Jennifer Capriatiová a po nej sestry Williamsové, popolušky z chudobnej štvrte Los Angeles.

Keď dvanásťročná Hingisová vyhrala na dvorcoch Roland Garros juniorský turnaj hráčok do 18 rokov, panovala počas jej hry na

tribúne čulá premávka. Hráčky, manažéri, koučovia, zástupcovia médií – všetci chceli aspoň na okamih zazrieť tento fenomén. Mark McCormack, zakladateľ a dlhoročný šéf najväčšej športovej agentúry na svete International Management Group (IMG) sedel na tribúne na každom jej zápase ako prilepený, fascinovaný hrou malého dievčaťa.

Keď v závere turnaja na dvorci číslo 2 ocenili Martinu Hingisovú pohárom a kvetmi, objavil sa v areáli aj Bud Collins, najznámejší americký tenisový komentátor a glosátor nielen pre svoje farebné nohavice. Ponad viaceré hlavy zvolal smerom ku mne: „Hej, Stauffer, tu máš nachystaný svoj obedový lístok na najbližších dvadsať rokov!“

Čo tým chlapík z Boston Globu myslel a akú pravdu mal, mi došlo až časom. Jediný špičkový hráč dokáže od základov zmeniť tenisovú scénu jednej krajiny a zlepšiť aj východiskovú pozíciu spravodajcu. KP mal možnosť zažiť túto zmenu v extrémnej forme. Roky sníval o tom, aby mohol písať o nemeckom hráčovi z Top Ten. Aspoň o jednom takom, čo je hodný toho, aby sa s ním cestovalo po veľkých turnajoch. Kým predtým musel o každý článok do novín tvrdo bojovať, odrazu ho redakcia žmýkala ako citrón. „Už som vyslal tisíc riadkov,“ vzdychal v roku 1985 po Beckerovom zemetrasení vo Wimbledone, „a ešte stále im to nestačí.“ Ako som len mohol tušiť, že o niekoľko rokov neskôr čaká niečo podobné vo Švajčiarsku práve nás?

U Rogera Federera všetko plynulo akosi inak. Hoci už dosť skoro patrila k talentom – nikdy však nie k takým, čo by niekedy mohli v tomto športe dominovať. Mnohí, čo ho poznali z mladých liet, sú ešte aj dnes ohromení jeho vývojom. „Nikdy by som si nebol ani nepomyslel, že by sa mohol stať svetovou jednotkou. Nebol to nijaký nadčlovek, ale konkurent ako ktokoľvek iný,“ spomína Dany Snyder, jeden z najväčších súperov Rogerových začiatkov. Zürišský profesionál Michael Lammer, od malička Federerov blízky priateľ, to len potvrdil: „Keď mal Roger 15 – 16 rokov, pozorovali sme, že je